Sindhology

Quarterly bulletin of Indian Institute of Sindhology

Registered with Registrar of News papers for India No - GUJBIL/2002/8038

P.O.Box 10, Adipur (Kutch) 370 205, Phone: (02836) 263851, E-mail : sindlogy@wilnetonline.net, website : sindhology.com

Oct. 2003 to June 2004 **Subscription : Rs. 250-00 (For Ten Years)** **Vol. 2 & 3, No. 8,9,10**

PRICE RS 10=00

Sindhology at 'World Book Fair'

On behalf of National Book Trust, 16th World Book Fair was organised at Pragati Maidan from 14th to 21st Feb 2004. The fair was inaugurated by Nobel Laureate Sir Vidyadhar Suraj Prasad Naipaul on 14th Feb. 2004 in presense of Dr. Murli Manohar Joshi. Hon. Minister. Human Resource Development. Indian Institute of Sindhology too opened a Book Stall at the Book Fair displaying hundreds of the titles of the books published recently, as well Music Cassettes and CDS in large number. 100th issue of 'RACHNA', the quarterly magazine of art and literature. published by Sindhology was released by Shri Hiro Thakur, recepient of this year's Sahitya Akademi Award on 18th Feb at the book stall in presence of many eminent Sindhi Writers like Padam Shri Motilal Jotwani, Laxman Bhatia Komal. Dr. Kishor Vaswani. Prof. Ravi Tekchandani. Dr. Ghanshyam Hotumalani and few distinguished

Kumar Shahani at Sindhology stall

personalities like Shri Lashman Pardasani and Shri G.L. Keswani from Delhi.

During the nine days of the fair, hundreds of Sindhis and non Sindhi visitors came to the stall. showed keen interest in the activities of Sindhology and also bought books and cassettes. The stall was tastefully decorated with poster size photographs of eminent Sindhi writers of the past.

Among the writers. Shri Param Abichandani. Shri Anand Khemani. Dr. Murlidhar Jetley. Prof Bishu Belani from Delhi. Shri Arjan Chawla from Aligarh. Dr. Hundraj Balwani, Chairman Gujarat Sindhi Academy Ahmedabad. Shri Saral Gyaparte Secretary U.P. Sindhi Academy Lucknow visited the stall, and made purchases. Mr. Arjun Aśrani. the Chairman of IndusInd Foundation and ex Ambassador of India in Japan. who was passing by also stopped at the stall and chatted with us for a while. He appreciated the activities of Sindhology and promised all the help for its promotional activities. He also gave us the information of the various projects for which IndusInd Foundation extends its helping hand.

Mr. Kumar Shahani, eminent film maker of "Khayal Gatha", "Maya Darpan" and

Sindhology at 'World Book Fair'

14th to 21st Feb.2004

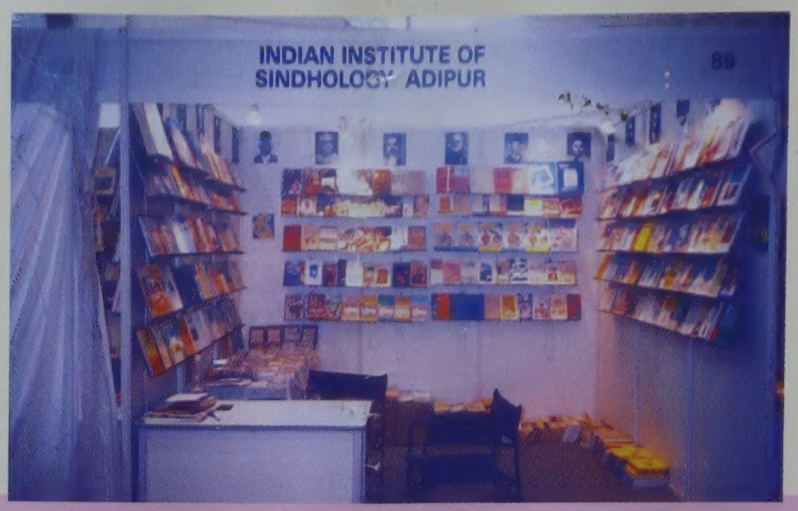

Display of Sindhi books, CDs & Cassettes

Mr. G.L.Keswani
Lakhmi Khilani &
Mr. Lachhman Pardasani

Padamshri Motilal Jotwani
with his wife &
Shri Lachhman Bhatia Komal &
Lakhmi Khilani

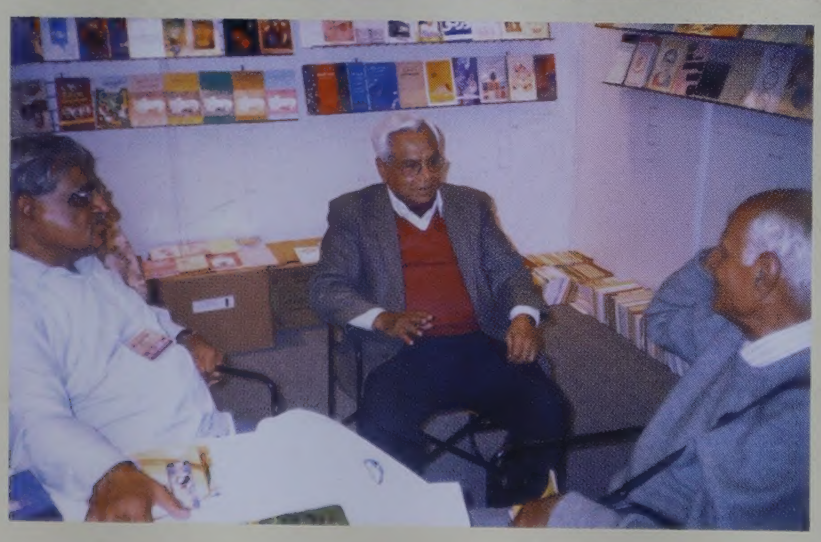

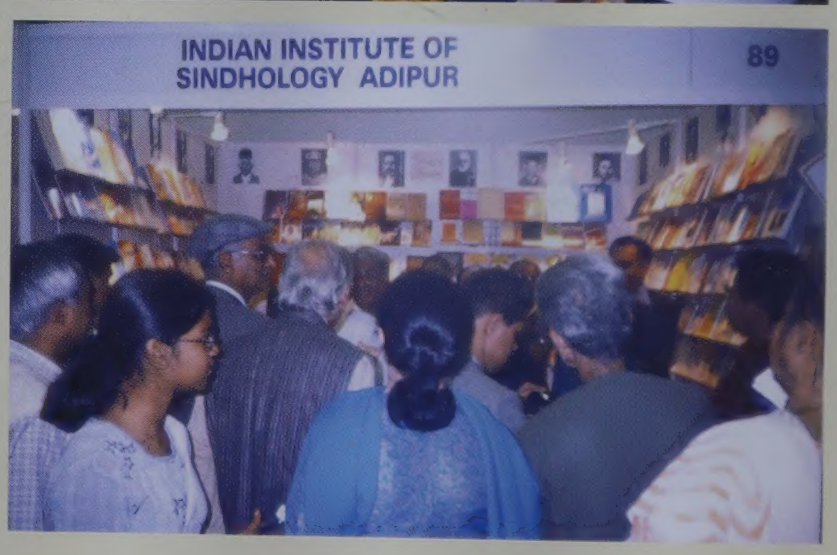

Mr. Arjun Asrani, Chairman
Indus Ind Foundation
making a point

Release of 100th Issue of Rachna by Shri Hiro Thakur, joined by
Shri Lachhman Komal, Dr. Motilal Jotwani & Dr. Kishor Vaswani & Lakhmi Khilani

Visitors during Release of
100th Issue of
Rachna

With Best Compliments Of ~ LAL HA[illegible] G.P.O. Box 9991, Hong Kong. e-mail: lal@lals-insurance.com

"Char Adhyaya" (based on Tagore's novel Four Chapters) along with Prof Rimli Bhattacharya, the translator and script writer of "Char Adhyay" was very kind to accept our invitation to visit Sindhology's stall. He narrrated many of his experiences of Art film making. He has won many awards and accolades in International film festivals, for his art movies.

When Prof. Rimli Bhattacharya asked him "why don't you make a Sindhi film and put your mother language on a World Map.?" He promptly replied "I'm ready to make a feautre film in Sindhi, and also a documentary film on Sindhi Art and Culture provided Sindhology arrange the funds required."

In the nine days more than a million visitors came to visit the fair and bought the books worth Crores. But Sindhi visitors were very few, with no interst in buying the books and music cassettes. Our community, it seems lacks the interest in cultureal activites. We only wish Sindhi Community spend less on marriage receptions and spend more money for promotion of Sindhi language, litrature, art and culture. This is the best investment the community can make for projecting its brighter image and keeping its distinct Identity intact.

"Rachna" grows into graceful 100

Manju Rughwani

THE Adipur - based Indian Institute of Sindhology recently launched the 100th issue of the quarterly magazine ***Rachna***, heralding hope for budding Sindhi enthusiasts, scholars and researchers. Organised by the Pune Chapter, the function was held at B.T Shahani Navin Hind High School. Several Sindhi literature lovers attended the function.

The issue was released by acclaimed Sindhi author Rita Shahani. While businessman Kamlesh Moorjani threw light into the history of the institute, chairperson Aruna Jethwani said. "Rachna was started in 1979 by a group of like - minded Sindhi friends to promote Sindhi language and culture. This magazine is a platform for many Sindhi readers and writers to pen interesting facts on Sindhi culture, short stories, research findings, activities, reports, poems on varied subjects like history, music, customs, traditions and language."

On the 100th issue, she said. "It marks the completion of 25 years of its publication. Despite the ups and down, this institute will soon achieve the status of a deemed university and will be renamed as Indian Institute of Sindhology Cultural University, widening the prestige and status of our Sindhi scholars in understanding Sindhi literature."

Soulful Sindhi sufi kalams by Haresh Sachdev made the event a beautiful one. Also present was the intitute's founding member Lakhmi Khilani. Members from Sindhi organisations like the Sindhi Adabi Sabha, Sindhu Seva Dal, Bharitya Seva Dal and International Sindhu Chamber of Commerce were present.

(The Indian Express Pune, 2nd Feb. 2004)

Half of all languages face extinction this century

Contrary to Common perception, languages are fast disappearing as we speak. There are fewer languages today than there were six months ago

Half of all human languages will have disappeared by the end of the century. as smaller societies are assimilated into national and global cultures. scientists have warned.

Losing this linguistics diversity will be a blow not only for cultural studies but also for cognitive science. they say. The only option is to record and catalogue these languages before they disappear for good. say the researchers. who gathered at the American Association for the Advancement of Science in Seattle. Washington. to issue the warning.

Nearly 6.800 "unique" languages are thought to exist today. But social. demographic and political factors are all contributing to the rapid disappearance of many mother tongues.

"There are fewer languages than there were a month or six months ago." David Harrison of Swarthmore College in Pennsylvania. US. says. "Human languages are literally disappearing as we speak."

Harrison gives the example of the language Middle Chulym. now spoken by only a handful of Siberian townsfolk. all of whom are all over the age 45. Integration into Russian society has reduced the need for the language and once the last fluent speaker has died the language itself will be extinct.

"What is lost when a language is lost is another world." says Stephen Anderson. of Yale University. He says valuable ethnographic and cultural information disappears when a language is lost.

Harrison adds that each language lost leaves a gap in our understanding of the variable cognitive structures of which the human brain is capable.

Studies of different languages have already revealed vastly. different ways of representing and interpreting the world. Some Native American languages. for example. reveal a completely different understanding of the nature of time.

But just as many minority languages are dying out. the languages that dominate the globe. such as Chinese. English and Spanish. are becoming increasingly varied and complex. says David Lightfoot. a language researcher at Georgetown University. And new language may even spring up. For example. new versions of Chinese are likely to emerge that cannot be understood by some other Chinese speakers.

Nonetheless. Lightfoot stresses that documenting existing languages is vitally important. "We want to understand as much as we can about human language." he says. "But to keep them alive you need a viable community and that's not something that's really controllable."

God forbid that Sindhi too finds mention only in History Books!

Arjun Sajnani director of "Agnivarsha"

Fame and fortune courts the enterprising. And Arjun Sajnani is one such deserving candidate. His debut directorial. Agnivarsha opened the Commonwealth Film Festival in conjunction with the Commonwealth Games in the United Kingdom on June 28. And Arjun can't seem to stop bearing "We. (the producers. I Dream productions) showed the film at the Film Mart. in Los Angeles at the end of February this year. Shortly after our retrun. we were informed by the British Film Institute that they wanted to showcase this film at a couple of prestigious film festivals. "His frame of mind oscillates between excitement and nervousness. " I am excited and nervous. I may never get such a chance again. And yes. I am prepared for the predictable spate of reviews. I guess I will have to ignore much. The box - office is another story." he laughs.

Agnivarsh. a based on Grish Karnad's mythological albeit contemporary play *Fire and Rain* boasts of a star cast that may well be the envy of many a seasoned film-maker. Jackie Shroff. Prabhudeva. Nagarjuna. Raveena Tandon. Sonali Kulkarni. Milind Soman and the Big B in a very special appearance as Lord Indra. So how did Arjun manage this casting coup? "I had faith in my project and the script worked the rest of the magic. I consciously chose big stars. I had long narrations with them and we could connect. Their presence has added to the commercial viability of my project. Most importantly. they are there as they suit the characters. As for Amitabh Bachchan. I cashed in on his goodness. We had done theatre together in Delhi and were good friends."

Arjun very clearly had the graph firmly etched in his mind. He chased cinamatographer Anil Mehta (*of Hum Dil De Chukein Sanam*) relentlessly for one year till he finaly agreed. He signed music director Shandesh Shandiliya much before *Kabhi Khushi. Kabhie Gham*. I had decided on him after hearing the music of Piya Basanti. I spent a lot of time with Javed saab to get the kind of lyrics I wanted for the film and he is incredible. And there is Taufiq Qureishi who agreed to do the background score for the music." he elaborates.

With a star cast such as this. one would expect ego clashes and predictable fireworks. Arjun grins triumphantly. "I shot the film within 65 days. Working with big stars was not tough but I had to extract the kind of performance I wanted. All these artistes are seasoned professionals and I was a first time dirctor but they trusted me completely. Fortunately. all nine of these big stars were never together in the film at the same time. Of course. co-ordinating all their dates together was a huge nightmare. There were a few minor date problems. "he concedes.

Arjun may be a novice to the fickle world of Bollywood. but he is no stranger to theatre. With 18 prestigious stage productions to his credit such as *Kiss* of the spiderman. *Madam Butterfly*. *Amadeus. Fire and Rain and Crucifer's Blood*. he more than understands the highs and lows of commercial success and audience appreciation. "I just belived that the story behind *Fire and Rain* should be seen and appreciated by a wider audience. When my production *Crucifer's Blood* flopped. it made me realise the fine line between success and failure. I would describe *Agnivarsha* as a period film (shot in Hampi). which as a powerful emotional experience. Our culture and philosophy have been given a universal approach." he admits.

Arjun is already working on his second script. Theatre takes a back seat for now. "unless there is a really exciting production to direct. Currently I feel like I am on the threshold of a new and exciting time. I am happy with the end product. I am confident that once the audience enter the cinema halls. the gripping tale will captivate them."

Nayare Ali - "Times of India"

Activities of Sindhology

Cultural Programme at "Prabhu Darshan"

On 14th Jan. 2004 Sindhology presented a cultural programme of Music and Drama at Prabhu Darshan auditorium of Gandhidham Collegiate Board. Adipur. House- full audience of 500 enjoyed a comedy play "Nathu Chariyo" of Jyoti Kala Mandir Mumbai. and Music programme of Sindhi Kalams. Kaafis. Bhajans of Smt. Asha Bhavan from Ulhasnagar. The occation was the release of 100th issue of "Rachna" by Dada Hari Dilgir. The function was presided by Shri Murij Manghnani (Dubai). The chief Guest was Shri Hukumat Bhojwani of Vibhuti Shipping Ltd. Gandhidham.

Non - Sindhi Scholars at Sindhology

19 Non Sindhi teachers. who are learning Sindhi at Western Language Centre Pune. visited Sindhology on 15th Jan. 2004. They met students and teachers of Sadhu Hiranand Navalrai Academy. They were pleased to see the Library and protrait gallary of Sindhology.

Republic Day Celebration

26th January. the Republic day was celebrated by students and teachers of Sadhu Hiranand Navalrai Academy with all the pomp and fanfare. National flag was hoisted by Director of Sindhology. Dr Moti Prakash. The students presented the programme of songs and dance. Kumari Vandana Hotchandani ably conducted the programme. Vote of thanks was given by the Head Mistress Smt. Deepa Keswani.

Sindhi Mushairo

On the occasion of Gandhidham Day. a Sindhi Mushairo was presented at Ishwarijivat Buxani Hall of S.H.N.Academy under the convenorship of Dr Moti Prakash. 15 poets of Adipur - Gandhidham recited their poems. This Kavi Sammelan was presided by eminent Sindhi poet Dada Hari Daryani Dilgir and well conducted by Smt. Indra Vaswani. All the poets were felicitated with "Ajraks".

Celebration of Gandhidham Day

Like previous years. this year too Gandhidham Day was celebrated on 12th Feb. 2004 with colourful procesion and pageantry. Whole township was decorated with flags and festoons. Sadhu Hiranand Navalrai Academy. managed by Sindhology. won the 1st prize for its colourful Jhanki on the theme of Dada Hundraj Dhukhayal. The children of the Academy also participated in Inter school Dance Competetion.

CD - Rom on Sindhi Proverbs

Indian Institute of Sindhology in Collaboration with Sindhi Sangat Dubai has undertaken the composition of Sindhi proverbs in a CD Rom. Under the supervision of Dr. Satish Rohra. a workship of writers and scholors was organised from 13th to 15th Feb. 2004 to identify the proverbs. Besides the eight local scholors. four scholors from Ahmedabad & Baroda also joined the workshop. A Screening Committe of Shri Hari Dilgir. Prof. Hiro Shewkani & Dr. Satish Rohra was formed to select 2500 proverbs from 5000 identified in the workshop for inclusion in CD - Rom.

Classes for Teaching Sindhi Language

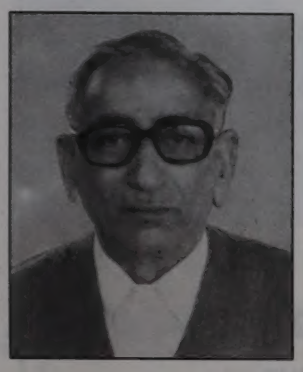

Under the supervision of Prof. Pritam Varyani. Classes for teaching Sindhi were organised at Adipur - Gandhidham under the scheme launched by National Council for Promotion of Sindhi Language. Vadodara. 125 students joined the classes and 105 sat for examinations. out of which 100 passed the certificate course. Functions were organised on 10th & 11th April 2004 to distribute the certificates to the successful students. The first function at Gandhidham was presided by Dadi Krishna Bhambhani. the guests of Honour were Principal Gianchandani. Principal Padma Sharma & Principal Heena Jethani. The function at Adipur was presided by Dada Rochiram Thawani (Nagpur) and Guests of Honour were Dada Hari Daryani Dilgir. Shri Anand Ahuja and Shri HarKishin Hingorani (Mumbai) and Gopaldas Daryani. The functions were ably conducted by Shri Narain Chandwani & Shri Valiram Kishnani at Gandhidham and Adipur respectively. Dr Moti Prakash gave the vote of thanks.

And few more events

* A book stall by Sindhology was opend at Swami Lila Shah Ashram. Adipur from 2nd to 4th Nov. 2003 on occasion of "Varsi Uttsav".

* A Condolence Meeting was held at Sindhology on 15th Nov. 2003 in memory of Shri K.R. Malkani. Lt. Governor of Pandechari. who passed away on 27th Oct. 2003

* On occasion of **"Bal Diwas"** on 14th Nov. 2003 (Pandit Jawaharlal Nehru's Birthday) Students and Teachers of Sadhu Hiranand Navalrai Academy arranged a Campfire on the 15th night.

* In the **"Sufiani Chowki"** held on Sunday 7th Dec. 2003. all the artists recited the Geets of Dada Hundraj Dukhayal. A condolence meeting was also held to pay homage to the great soul who passed away on 21st Nov. 2003 at Adipur.

Declaration Regarding Ownership & Other Details

for Sindhology Bulletin

FORM IV (Rule 8)

1. Place of Publication	:	**Indian Institute of Sindhology** Ward 4A. P. Box No. 10. Adipur
2. Periodicity of Publication	:	Quarterly
3. Name of Printer & Publisher	:	Dr Moti Prakash Director **Indian Institute of Sindhology** Ward 4A. P. Box No. 10. Adipur Nationality : Indian
4. Name of Editor	:	Lakhmi Khilani Nationality : Indian Add : P. Box No. 10. Adipur
5. Owner of the Publication	:	**Indian Institute of Sindhology** Adipur - (Kutch) 370205

I. Dr. Moti Prakash. declare that details given above are true to my knowledge and belief.

Dated : 01-01-2004

Sd/-Dr Moti Prakash

• ۵. اِنڈين اِنسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجيءَ جي سالياني جنرل باڊيءَ جي ميٽنگ ۹ جنوري ۲۰۰۴ع شام جو ايشوري جيوت بخشاڻي هال ۾ سڏائي ويئي. سنڌالاجيءَ جي سيڪريٽري ڊاڪٽر ستيش روهڙا پنهنجي سالياني رپورٽ سان گڏ سال ۲۰۰۲ - ۲۰۰۳ جا آڊٽ ٿيل اڪائونٽ پيش ڪيا.

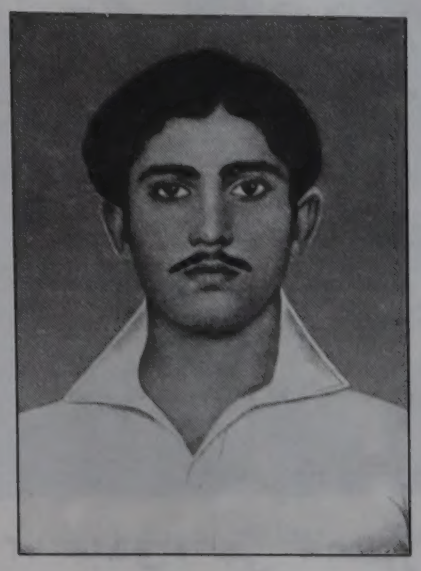

• ۶. ۲۱ جنوريءَ هيمون ڪالاڻي شهيدي ڏينهن تي، آدِيپور جي هڪ مڪيہ چونڪ تي سنڌالاجيءَ جي ڪوشش سان لڳارايل هيمون ڪالاڻيءَ جي پتلي پرسان بيوس واڻي مندر ۾ عام سڀا ۾ شهر جي معتبر هستين طرفان هيمونءَ کي شردانجلي ڏني ويئي. سيني پتلي کي هار چڙهائي پنهنجي عقيدت جو اظهار ڪيو. هن پروگرام جو ڪوآرڊينيٽر هوشري پريتم وِرياڻي.

• ۷. ساڌو هيرانند نولراءِ اڪيڈمي ۾ ڏهون درجو پڙهندڙ وديارٿين جي پهرين بئچ هن سال مارچ ۲۰۰۴ ۾ بورڊ

جي اِمتحان ۾ وهندي. هنن شاگردن کي اِسکول جي ۹ درجي جي شاگردن اسکول جي ماسترياڻين جي سڪار سان ۱۴ فبروريءَ تي وداڻي ڏيندي اسکول جي ايشوري جيوت بخشاڻي هال ۾ هڪ مختصر پر دلچسپ ۽ وندرائيندڙ پروگرام پيش ڪيو. ڊاڪٽر موتي پرڪاش ۽ هيڊمسٽريس شريمتي ديپا ڪيسواڻيءَ ڏهين درجي جي وديارٿين کي تمام سنيون مارڪون ڪٽي ڪامياب ٿي اسکول جو نالو روشن ڪرائڻ لاءِ شپ اِڇائون ڏنيون.

• ۸. ۱۰ مارچ ۲۰۰۴ع تي ساڌو هيرانند نولراءِ اڪيڈميءَ جي ٻئين، ٽئين ۽ چوٿين درجي جي اٽڪل ۱۵ وديارٿين جو آڪاشواڻي ڇڄ تان اسکول جي ماسترياڻي ڪماري ريکا جوشيءَ جي هدايتڪاريءَ هيٺ اڌ ڪلاڪ جو گيتن، ڪل چرچن ۽ ناٽڪ جو پروگرام پرسارت ٿيو.

Published by Dr Moti Prakash. Director Indian Institute of Sindhology Adipur (Kutch) 370205
& edited by Shri Lakhmi Khilani & Sahib Bijani.

۽ انڪانسواءِ :

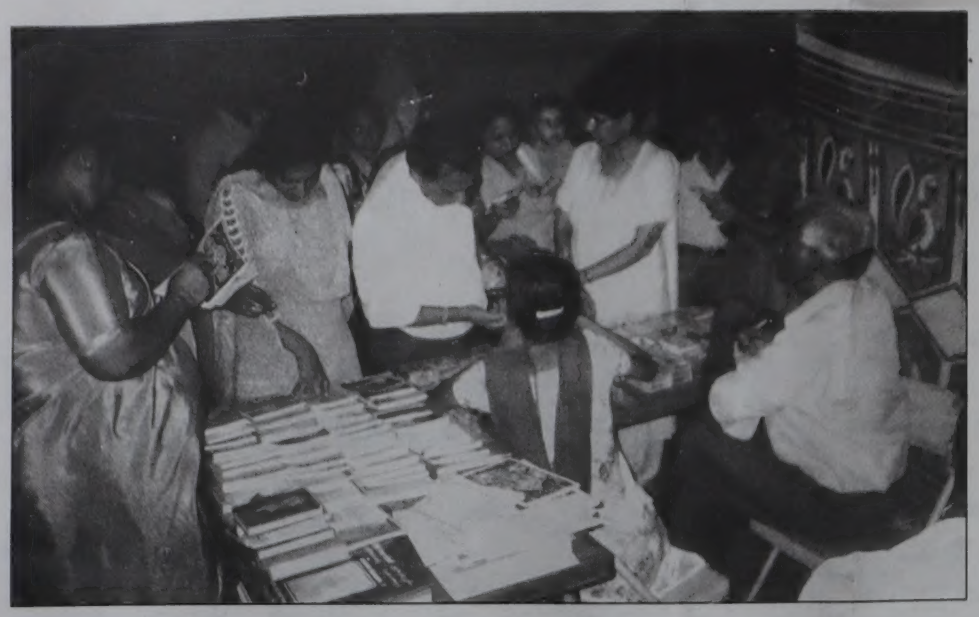

• ۱. ۲،۳ ۽ ۴ نومبر ۲۰۰۳ع تي، آدیپور ۾ سوامي ليلاشاھ جي ورسيءَ جي موقعي تي وڏو ميلو لڳو. ميلي ۾ ساموھڪ شاديون ۽ ساموھڪ جڙيا ٿيا. ھميشہ جيان سنڌالاجيءَ طرفان سنڌي ڪتابن، آڊيو ويڊيو ڪئسيٽن ۽ سي. ڊي جي اِسٽال تي ٽيئي ڏينھن زبردست پيڙ ھئي. ڪُل ملائي ۲۰۰۰۰ روپين جو وڪرو ٿيو.

• ۲. سنڌيءَ جي مشھور اِتھاسڪار، اخبار نويس ۽ مفڪر، پانڊيچريءَ جي ليفٽيننٽ گورنر شري ڪي. آر. ملڪاڻيءَ جو ۲۷ آڪٽوبر ۲۰۰۳ تي پانڊيچريءَ ۾ اوچتو ديھانت ٿيو. سُرڳواسيءَ جو سنڌالاجيءَ سان نھايت ڳھرو سنبنڌ ھو. ڪيس شرڌانجلي ڏيڻ لاءِ سنڌالاجيءَ طرفان ۱۵ نومبر ۲۰۰۳ع تي شوڪ سڀا سڏائي ويئي.

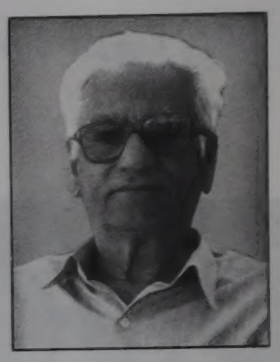

• ۳. ۱۴ نومبر جواھرلعل نھروءَ جي جنم ڏينھن بال ڏينھن جي سلسلي ۾ گجرات جي ٻين اسڪولن جيان ساڌو ھيرانند نولراءِ ائڪيڈمي ۾ ٻہ ھيءُ ڏينھن چاھ سان ملھائيو ويو. ۱۵ نومبر رات جو اسڪول جي ماسٽرياڻين جيا چيلاڻي ۽ پارتي سدارنگاڻيءَ جي نگرانيءَ ھيٺ ڪئمپ فائر ۾ وديارٿين نھايت دلچسپ ۽ وندرائيندڙ اِسم پيش ڪيا. رات ڪيا. رات جو وديارٿين ۽ ماسٽرياڻين جي ڪاڻي ۽رھائش جو اسڪول ۾ ئي بندوبست ڪيو ويوھو. ۱۶ نومبرمنجھند جو ڏيڏ بج ٽائين ڪوليل اسٽالن جي آنند بازار ۾ ٻالڪن، سندن مائٽن ۽ پسگردائيءَ وارن رھواسين نھايت آنند ماڻيو.

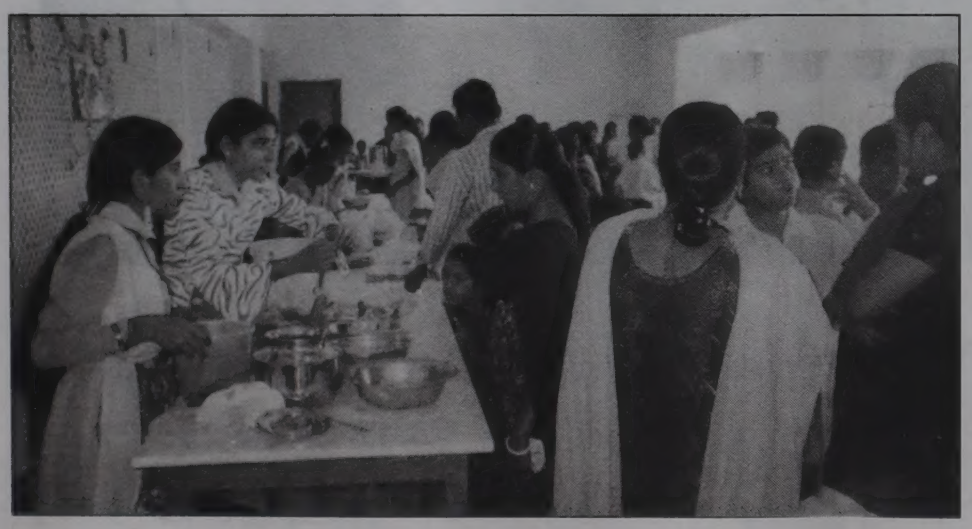

• ۴. سنڌي قومي شاعر دادا ھوندراج دکايل جو ۲۱ نومبر ۲۰۰۳ تي آدیپور ۾ ديھانت ٿيو. ڊسمبر جي پھرئين آرتوار يعني ۷ ڊسمبر ۲۰۰۳ تي ھر ڀني ٽيندڙ دستوري صوفياڻي چونڪيءَ ۾ ايشوري جيوت بخشاڻي ھال ۾ آدیپور گانڌيڌام جي سڀني ڪلاڪارن دادا دکايل جا گيت ڳائي ڪيس شرڌانجلي ڏني. ھن سنجيدي پروگرام جي آخر ۾ سڀني ڀڌندڙن ۽ ڪلاڪارن اُڀي بيھي ٻن منٽن جو مؤن ڌاري، دادا دکايل جي آتما جي شانتيءَ لاءِ پرارٿنا ڪئي.

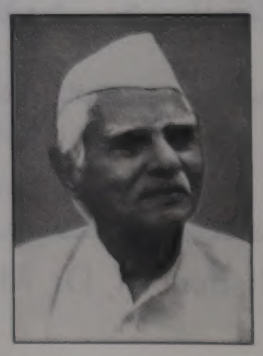

سنڌي اصطلاحن ۽ پهاڪن تي C.D. Rom :

اِنڊين اِنسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي آديپور ۽ سنڌي سنگت دبئي ۽ جي گڏيل سهڪار سان سنڌي بولي ۽ ۾ عام استعمال ٿيندڙ اصطلاحن ۽ پهاڪن /چوٽين جي هڪ C.D. Rom تاهڻ جو ڪاريه هٿ ۾ کنيو ويو آهي. اِن سلسلي ۾ ڊاڪٽر ستيش ڪمار روهڙا جي نگراني ۽ هيٺ، سنڌالاجي ۽ طرفان ۱۲، ۱۴ ۽ ۱۵ فبروري ۲۰۰۴ع تي هڪ ورڪشاپ رکيو ويو. هن ورڪشاپ ۾ ۸ مڪاني ودوانن ڪانسواءِ باهران بڙودا/ احمدآباد مان آيل ۴ ودوانن/ماهرن به شرڪت ڪئي. ٽن ڏينهن جي هن ورڪشاپ ۾ اٽڪل ۵۰۰۰ اصطلاح ۽ پهاڪا چونڊيا ويا.

هن ۵۰۰۰ اصطلاح پهاڪن کي چندي چاڻي اُنهن مان اٽڪل ۲۵۰۰ اصطلاح/پهاڪا چونڊڻ لاءِ سروَ شري هري دلگير، هيري شيوڪاڻي ۽ ستيش روهڙا جي هڪ اسڪريننگ ڪاميٽي ٺاهي ويئي. هن ڪاميٽيءَ پنهنجي ۱، ۲ ۽ ۳ مارچ ۲۰۰۴ جي لنبين گڏجاڻين ۾ کين سپرد ڪيل ڪاريه بخوبي پورو ڪيو.

هاڻي C.D. Rom لاءِ هر هڪ داخلا جي زيرن زبرن سان صحيح لکڻي، اُچار، معنيٰ ۽ اِستعمال ڪانسواءِ اُنجي انگريزيءَ ۾ معنيٰ جو ڪم زور شور سان چالو آهي ۽ اُميد ته جلد ئي پورو ٿيندو.

سنڌي سکڻ جا ڪلاس، اِمتحان ۽ سرٽيفڪيٽ :

NCPSL طرفان پوري ملڪ ۾ راشٽر پاشا وارڌا جي طرز تي سنڌي سيکارڻ واري اهم ڪاريه ۾ سنڌالاجيءَ پڻ پاڻ موکيو. سنڌالاجيءَ جي سنڌي اَڀياس ۽ ٽيچنگ ونگ جي انچارج پروفيسر پريتم وِرياڻيءَ خاص چاهه وٺي پوري آديپور گانڌيڌام ۾ جدا جدا مرڪزن ۾ ڪلاس شروع ڪرايا. ڪُل ۱۲۵ شاگردن داخلا ورتي، جن مان ۱۰۵ وديارتي دسمبر ۲۰۰۳ ۾ اِمتحان ۾ ويٺا ۽ ۱۰۰ جڻا ڪامياب ٿيا. ۴۷ ڊسٽنڪشن سان پاس ٿيا. ٻن وديارتين ۹۴ سيڪڙو مارڪون ڪٽي پهريون نمبر حاصل ڪيو.

وديارتين کي سرٽيفڪيٽ عطا ڪرڻ لاءِ 'سنڌي بولي ڏينهن' ۱۰ ۽ ۱۱ اپريل تي گانڌيڌام ۽ آديپور ۾ به جدا جدا جلسا ڪيا ويا. گانڌيڌام ۾ ۱۰ اپريل واري جلسي جي مکيه مهمان هئي دادي ڪرشنا پمپاڻي ۽ معزز مهمان هئا پرنسيپال گيانچنداڻي، پرنسيپال پدما شرما ۽ پرنسيپال هينا جيناڻي. ڪارروائي هلائي شري نارائڻ چانڊواڻيءَ. آخر ۾ شڪرانا ادا ڪيا شري روشن گوپلاڻيءَ.

آديپور ۾ ۱۱ اَپريل واري جلسي جو مکيه مهمان هو برڪ سوتنترتا سنگرامي دادا روچيرام ٽاواڻي. معزز مهمان هئا دادا دلگير، گوپالداس درياڻي ۽ ممبئيءَ کان آيل شري آنند آهوجا، شريمتي ۽ شري هرڪرشن هڳوراڻي. ڪارروائي

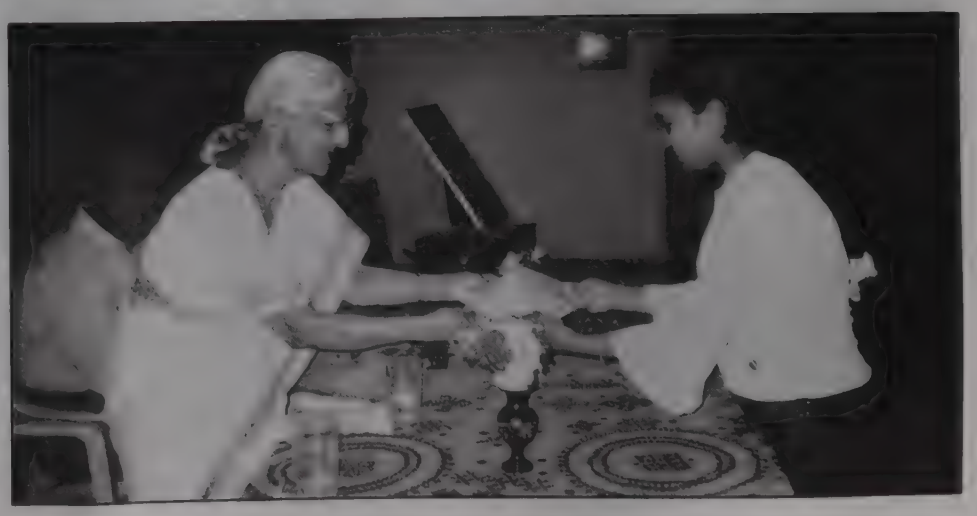

هلائي شري وليرام ڪرشناڻيءَ. آخر ۾ ڊاڪٽر موتي پرڪاش آيلن جي شڪرگذاري ادا ڪئي.

پنهي جلسن ۾ شري پريتم وِرياڻيءَ سنڌي سکيم ڪلاس ٽيچنگ بابت وچوڙار چاڻ ڏني. هن جلسن ۾ سپنا رائسنگهاڻيءَ، خوشبو ميگهاڻي، شري روشن گوپلاڻيءَ ۽ مڪيش-تلوڪاڻيءَ گيت ڳايا. مکيه ۽ معزز مهمانن سرٽيفڪيٽ ۽ سوڪڙيون ڪامياب وديارتين کي

٢٦ جنوري پرجاوادي ڏينهن :

هرسال جيان هن دفعي پڻ ٢٦ جنوري ٢٠٠٣ تي پرجاتنتر ڏينهن ساڏو هيرانند نولراءِ اڪيڈميءَ ۾ ديش پريم جي پرپور پاونائن سان ملهائيو ويو. سنڌالاجيءَ جي ڊائريڪٽر ڊاڪٽر موتي پرڪاش جهنڊي جي سلامي ڪرائي. ٻارن ديش پڳتيءَ جاگيت ۽ نرت پيش ڪيا. آخر ۾ اسڪول جي هيڊ مسٽريس شريمتي ديپا ڪيسوائيءَ سيني جي شڪرادائي ڪئي. سموري پروگرام جي ڪارروائي ڪماري وندنا هوتچنداڻيءَ هلائي.

گانڌيڏام ڏينهن :

هميشه جيان هن سال پڻ ١٢ فبروري ٢٠٠٣ع تي گانڌيڏام ڏينهن پوري شهر ۾ نهايت اُتساهه ۽ اُمنگ سان ملهائيو ويو. آديپور گانڌيڏام جي اسڪولن طرفان ڏار ڏار جهانڪيون ڪڍي جلوس ڪڍيو ويو. سنڌالاجيءَ جي زير سايه هلندڙ ساڏو هيرانند نولراءِ اڪيڈمي طرفان ڪڍيل جهانڪيءَ جو موضوع هو 'دادا دُکايل - ٻهوڪٽي شخصيت'. جهانڪي ۾ دادا دُکايل جي جيون، شخصيت، ڪاريه ۽ ساهتڪ يوگدان تي سندن فوٽن، پوسٽرن وغيره ذريعي پرپور روشني وڌل هئي. هن جهانڪيءَ کي بهترين جهانڪيءَ جو انعام عطا ٿيو. ياد رهي ته گذريل سال پڻ هن اسڪول کي بهترين جهانڪيءَ جو درجو حاصل ٿيو هو. ١٢ تاريخ تي شام جو اسڪول جي وديارٿين انٽر اسڪول ڊانس چٽاپيتيءَ ۾ پاڻ ورتو.

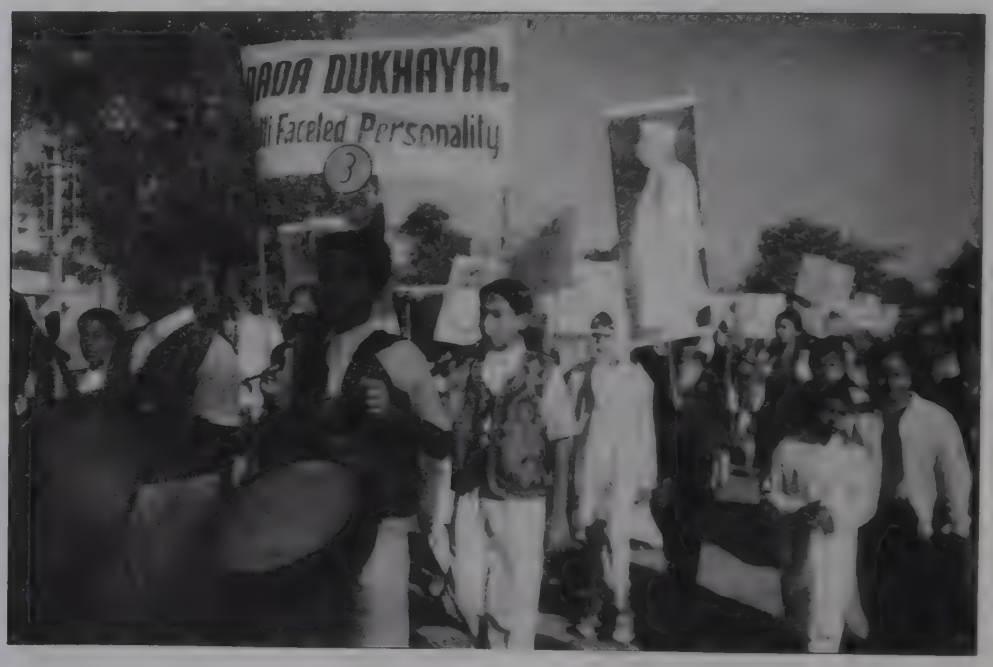

سنڌي مشاعرو :

١٢ فبروري ٢٠٠٣ گانڌيڏام ڏينهن تي شام جو ٦ بجي گانڌيڏام ڊِوس اُتسوَ سمتيءَ طرفان سنڌالاجيءَ جي ڊائريڪٽر ڊاڪٽر موتي پرڪاش جي ڪنوينرشپ هيٺ، ساڏو هيرانند نولراءِ اڪيڈميءَ جي ايشوري جيوت بخشاڻي هال ۾ سنڌي مشاعرو ٿيو. آديپور گانڌيڏام جي اٽڪل ١٥ شاعرن پنهنجن شعرن سان محفل ۾ رنگ پيري ڇڏيو. صدارت ڪئي برڪ بزرگ شاعر دادا هري دلگير. شريمتي اِندرا واسوائيءَ نهايت قابليت سان دلچسپ نموني مشاعري جي ڪارروائي هلائي. آخر ۾ سڀني شاعرن جو آڀرڪ پائي سنمان ڪيو ويو.

سنڌالاجيءَ جون سرگرميون

پريو درشن هال ۾ :

۱۴ جنوري ۲۰۰۴ تي ڪچا ڪچ پريل پريو درشن هال ۾ اُلهاسنگر مان خاص آيل شريمتي آشا پاون پنهنجن سريلن لاڏن ۽ لولين، گيتن ۽ غزلن توڙي ڪافين ۽ ڪلامن سان درشڪن کي جھومائي نچڻ لاءِ مجبور ڪري ڇڏيو. رچنا ۱۰۰ جي رونمائي (رپورٽ ٻئي هنڌ ڏنل) بعد ممبئيءَ مان آيل جيوتي ڪلا مندر جي ڪلاڪارن سنڌي مذاقي ناٽڪ 'نٽو چريو' جو ۱۰۰ نمبر شو پيش ڪري پنهنجي اداڪاري ۽ ڊائلاگن سان درشڪن کي ڪلائي ڪلائي سندن پيٽ ۾ سور وجھي ڇڏيو. پاڳ ونندڙ اداڪار هئا، ڪمار ڪلواڻي، شيام آهوجا، پي. پي چاند ۽ سڪديو ..... مڪاني ڪلاڪارن شري جيرام ڪلواڻي، محيش ڪلواڻي، روشن گوپلاڻي ۽ مڪيش تلوڪاڻيءَ پڻ هن ناٽڪ ۾ اداڪاري ڪري اهم يوميڪا نباهي.

سنڌي سکندڙ غير سنڌي ودوان سنڌالاجيءَ ۾ :

ويسٽرن لئنگويج سينٽر پٽي طرفان پٽي ۾ سنڌي سکندڙ اوڙيسا ۽ آسام جي ۱۹ ليڪچرارن ۽ ماسٽرن جو هڪ ٽولو، سنڌي ماحول ۽ سنڌي رهڻي ڪهڻيءَ کان واقف ٿيڻ لاءِ ۱۲ کان ۱۹ جنوريءَ تائين آديپور گانڌيڌام ۾ آيل هو. اُهي ودوان پنهنجي گائيڊ شري جيوت ڪيسواڻيءَ سان گڏ ۱۵ جنوريءَ تي سنڌالاجيءَ ۾ آيا. ساڏو هيرانند نولراءِ اڪيڈمي ۾ نندڙن وديارٿين اسڪول جي هيڊ مسٽريس ۽ ٻين ماسٽرياڻين سان ملايا ڀلايا. سنڌالاجيءَ ۾ لئبرريءَ آرٽ گئلري ۾ سنڌي اهم شخصيتن ۽ سنڌي سنسڪرتيءَ جي ڀلڪ ڏيندڙ اسمن جون تصويرون پسي نهايت خوش ٿيا.

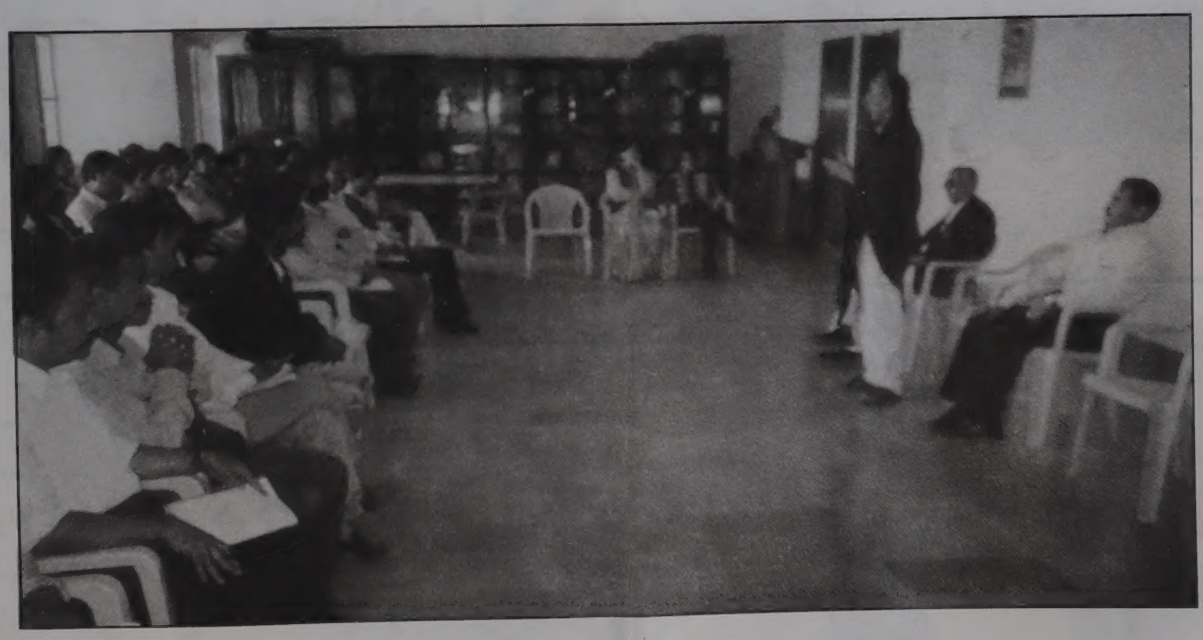

اسڪول ۽ سنڌالاجي استاف سان هڪ ٻئنڪ ۾ ڊاڪٽر روهڙا ۽ شري پريتم وزياڻيءَ سندن سوالن جا تسلي بخش جواب ڏنا.

ڀ سنڌ کان آيل اديب ۽ فنڪار به اڇي شامل ٿيا. زرينا بلوچ جي ڏيءَ اختر بلوچ (قيدياڻي جي ڊائريءَ جي ليکڪا) جي ڏيءَ پرهه ۽ ڏير جي ڏيءَ هير به سنڌي گيت پيش ڪري، ماحول کي سنڌ جي ڀونءِ جي سڱنڌ سان مهڪائي ڇڏيو. جلسي جي مکيه مهمان شري پريو وفا خاص مهمان پنڊت آسڪرن شرما ۽ انيلا سندر 'رچنا' ۽ 'سنڌالاجي' جي ڪاريه کي ساراهيندي پنهنجون شبه اڇائون ظاهر ڪيون. ممبئي چئپٽر جي ڪنوينرشري پدم شرما سڀني جا ٿورا مڃيا.

اُلهاسنگر ۾ ۱۸ جنوري ۲۰۰۴ تي سنڌو يوٿ سرڪل هال ۾ سنڌيءَ جي برڪ ليکڪ ۽ سنڌي ٽائيمس جي سمپادڪ ڊاڪٽر نارائڻ پارتيءَ رچنا ۱۰۰ جو ڀوچن ڪيو. اُلهاسنگر جا پنجاهه کن ليکڪ، اخبار نويس ۽ سڃاڻ پاڻڪ پروگرام ۾ شريڪ ٿيا. اُلهاسنگر جي پيڙ آشا ڀون سنگيت پروگرام پيش ڪيو. ڊاڪٽر نارائڻ پارتيءَ رچنا طرفان سنڌي ادب جي ڪيل خدمت جو ورٽن ڪيو. اُلهاسنگر چئپٽر جي ڪنوينر پروفيسر مينا گوپ روپچنداڻيءَ سڀني جا ٿورا مڃيا.

پُڻي ۾ ۱۹ جنوري ۲۰۰۴ تي بي. ٽي. نوين هند هاءِ اسڪول ۾ سنڌيءَ جي سڀي ليکڪا ريٽا شهاڻي رچنا ۱۰۰ جو ڀوچن ڪيو. سنڌيءَ جا ڪيترائي اديب ۽ ودوان، هن موقعي تي موجود هئا. ڊاڪٽر ڪنعيالعل ليکواڻي، ڊاڪٽر يشوڌرا واڌواڻي، تارا ميرچنداڻي، ايشوري جوتواڻي، رُڪمڻي سندر چٿناڻي ۽ بيا. هريش سڄديو هن موقعي تي صوفي ڪلام پيش ڪيا. ڪٿناڊا کان پوني آڻي ڊاڪٽر ڪيل پاڻ شري ڪملش مورجاڻيءَ سنڌالاجيءَ سان جڙي ويل ناتي جو ذڪر ڪيو. پڇاڙيءَ ۾ پروفيسر اَرونا جينواڻيءَ سنڌالاجيءَ جي پوني چئپٽر جي ڪنوينر سڀني جا شڪرانا ڀڃا آندا.

ڀوپال ۾ ۲۴ جنوري تي مڌيه پرديش سنڌي اڪاڊميءَ طرفان آيوجن ڪيل جلسي ۾ سنڌيءَ جي برڪ شاعر اَرجن حاسد رچنا ۱۰۰ جو ڀوچن ڪيو. اِندور ۾ ۱ فبروريءَ تي سنڌالاجي چئپٽر جي پنهنجي هال ۾ شري ڪرشن ڪٽواڻي رچنا ۱۰۰ جو ڀوچن ڪيو، ۽ گوالیار ۾ شري هري گوريڪا ۸ فبروريءَ تي رچنا ۱۰۰ جو ڀوچن ڪيو. ڏهليءَ ۾ دنيا جي ڪتابي ميلي ۾ سنڌالاجيءَ طرفان ڪوليل بوڪ اسٽال ۾ ۱۸ فبروريءَ تي هن سال جي ساهت اڪاڊمي انعام حاصل ڪندڙ شري هيري ٽڪر کان رچنا ۱۰۰ جو ڀوچن ڪرايو ويو. احمدآباد ۾ ۴ اَپريل تي آل اِنڊيا سنڌي چيمبر آف ڪامرس جي هال ۾ پنجاهه کن اديبن ۽ پاڪن اڳيان گجرات سنڌي اڪاڊميءَ جي چيئرمن ڊاڪٽر هوندراج بلواڻيءَ جي حڪان رچنا ۱۰۰ جو ڀوچن ڪرايو ويو.

هنن سڀني جلسن جي ذريعي 'رچنا' ۽ 'سنڌالاجي' جي ڄاڻ ڳڻڻ کان ڳڻڻ سنڌي سڃڻن تائين پهچائي ويئي. سڀني شهرن ۾ سنڌالاجيءَ جي چئپٽرن جي اسٽاپنا ڪئي ويئي. جيئن سنڌي ٻولي، ساهت، ڪلا جي بچاوَ ۽ ڦهلاوَ جي ڪاريه کي وڌو وستار ڏيئي شهر شهر ۾ سنگيت ناٽڪ جا پروگرام، ودوانن جا ليڪچر پيش ڪيا وڃن ۽ نئين ٽهيءَ کي پنهنجي جاتيءَ جي ورثي جي ڄاڻ مهيا ٿي سگهي. هنن ۾ فخر جو جذبو پيدا ٿئي، ۽ سنڌي ٻولي ۽ سنسڪرتي هند جي ڌرتيءَ تي به دائم قائم رهي.

دادا دلگير جي موڪلاڻي

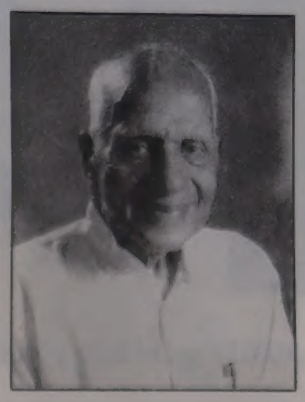

برڪ اديب ۽ شاعر هري درياڻي دلگير (جنم : ۱۵ جون ۱۹۱۶) اوچتو ئي اوچتو پريل محفل ڇڏي عدم جي راهه ڏانهن رمندو رهيو.

۲ مي ۽ آرتوار ڏينهن شام جو ۶-۳۰ بجي سنڌالاجيءَ طرفان ٽيندڙ ماهوار صوفياڻي چوڻڪي ۽ ۾ آديپور گانڌيڌام جي ڪلاڪارن دادا دلگير جا گيت ۽ غزل، ڪافيون ۽ ڪلام ڳائي، دادا کي ڀاوپنل شردانجلي ڏني.

آسين سندس عزيزن، مترن ۽ سموري سنڌي جڳت سان هن غم ۾ شريڪ آهيون.

سنڌالاجي پريوار

رچنا ۱۰۰ جي رونمائي

پوپال ۾ شري ارجن حامد رچنا ۱۰۰ جي رونمائي ڪندي.

آديپور ۾ دادا هري دلگير رچنا ۱۰۰ جي رونمائي ڪندي. پاسي ۾ مورچ منگهنائي، شري سڳنارام لاڏائي ۽ شري حُڪمت پوڇواڻي نظر آڇي رهيا آهن.

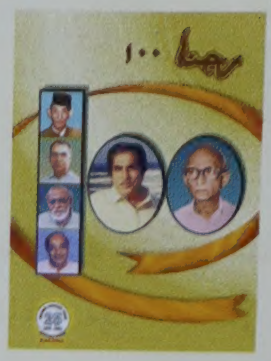

اِندور ۾ شري ڪرشن ڪٽواڻي، رچنا ۱۰۰ جي رونمائي ڪندي. پاسي ۾ ڊاڪٽر ڊرمپال پريائي ۽ ڊاڪٽر دليپ پاوناڻي.

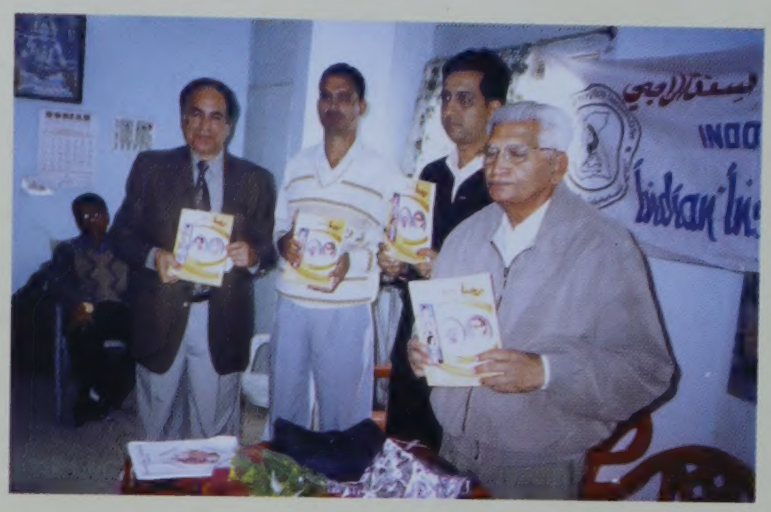

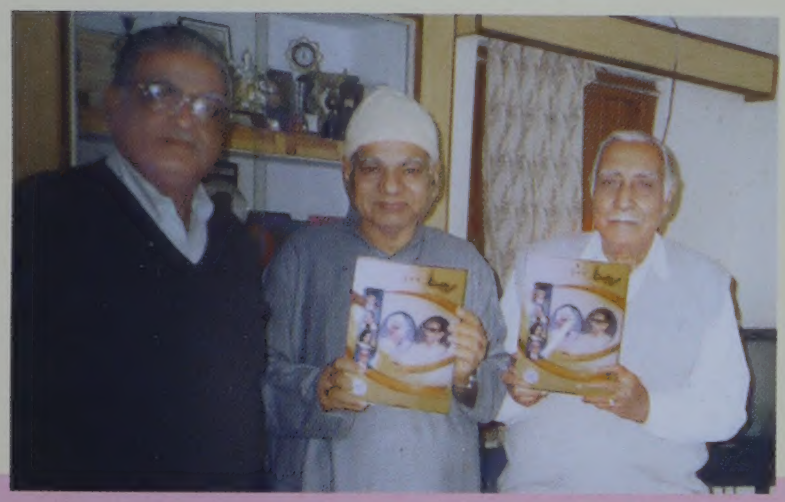

گواليار ۾ شري هري گوريجا رچنا ۱۰۰ جي رونمائي ڪندي.

اُلهاسنگر ۾ ڊاڪٽر نارائڻ پارتي رچنا ۱۰۰ جي رونمائي ڪندي.

زرينا بلوچ جون ڏوهٽيون پرهه ۽ هير گيت پيش ڪندي، ممبئيءَ ۾.

ممبئيءَ ۾ شري پريو وفا رچنا ۱۰۰ جي رونمائي ڪندي.
پاسي ۾ شري پدم راج شرما ممبئي چئپٽر جو سيڪريٽري.

سنگيتا ۱۱ گيت پيش ڪندي
ممبئيءَ ۾.

With Best Compliments of ~ ITL Group, Dubai *P.O.Box 6, Dubai - U.A.E. e-mail: itldubai@emirates.net.ae*

سِنڌالاجي

(اِنڊين انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجيءَ جي ٽماهي بليٽن)

پوسٽ باڪس ۱۰، آديپور، ڪچ - ۳۷۰۲۰۵

Registered with Registrar of News papers for India No - GUJBIL/2002/8038

آڪٽوبر ۲۰۰۳-جون ۲۰۰۴ ۱۰ سالن لاءِ چندو : ۲۵۰ سال : ۲ ۽ ۳-انڪ ۸،۹،۱۰

'رچنا' جو سلور جُبلي اُتسو

۱۴ جنوري ۲۰۰۴، ترموڙيءَ جي شپ ڏينهن تي آديپور جي پريو درشن آڊيٽوريم ۾ سنڌالاجيءَ جي ساهت ۽ ڪلا جي مخزن 'رچنا' جو سلور جُبلي اُتسو وڏي ڌام ڌوم ۽ اُتساهه سان ملهايو ويو. گذريل ۲۵ سالن کان هر سال باقاعدي چار انڪ شايع ڪرڻ بعد هن موقعي تي رچنا جي شتابدي (۱۰۰) انڪ جي رونمائي سنڌيءَ جي برڪ شاعر هري درياڻي 'دلگير' جي مبارڪ هٿن سان ڪئي ويئي. دادا دلگير 'رچنا' جو موچن ڪندي چيو 'مان رچنا سان پهرين انڪ کان وٺي هڪ سو انڪ تائين جڙيل رهيو آهيان. هن هڪ سؤ انڪ لاءِ مون ئي رچنا جا پويان نوانوي انڪ واچي بهترين موزون شاعريءَ جي چونڊ ڪئي آهي. مونکي اهو ڏسي خوشي ٿي رهي آهي ته رچنا اشاعت جي تمام مشڪلاتن باوجود پنجويهن سالن جو هيءُ سفر طئه ڪيو آهي. وڏي ڳالهه ته ان پنهنجو اوچو معيار قائم رکيو آهي.'

هن موقعي جي مکيه مهمان شري مورج منگهناڻيءَ سنڌالاجيءَ

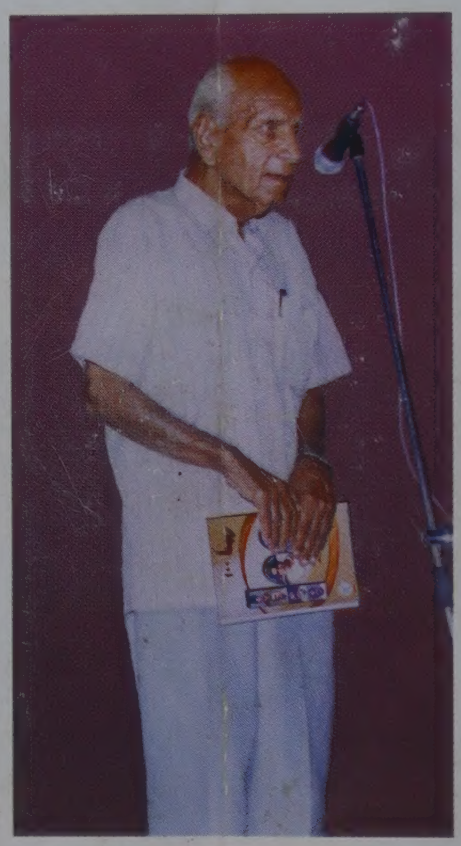

طرفان جاري ڪيل سنگيت جا سي. ڊي. رليز ڪيا. ٻيا خاص مهمان هٿا ويوتي شپنگ جو مئنيجنگ ڊائريڪٽر شري حُڪمت يوجواڻي ۽ سنڌالاجيءَ جو وائيس چيئرمن دادا سڳنارام لاڏڪاڻي. اُلهاسنگر جي گائڪا شريمتي آشا يون پنهنجي سريلي آواز ۾ سنڌي ڪلام پيش ڪري هال ۾ ويٺل پنج سو درشڪن جو من موهي ڇڏيو. آخر ۾ ممبئيءَ جي جيوتي ڪلا مندر طرفان مذاقي نائڪ 'نٽو چريو' پيش ڪيو ويو.

'رچنا' جي هن خاص شتابدي انڪ جو موچن سنڌالاجيءَ جي ممبئي چئپٽر طرفان روزوڊ هوٽل ۾ ۱۷ جنوري ۲۰۰۴ تي سنڌيءَ جي اعليٰ شاعر شري پريو وفا دواران ڪيو ويو. هن جلسي ۾ پنڊت آسڪرن شرما، آنيلا سُندر، سنڌي مخزن ۽ اخبارن جا سمپادڪ سرو شري اُتم (نئين دنيا)، هري موٽواڻي (ڪونج)، ٺاڪر چاولا (سپون)، ڪشن درياڻي (هندو)، جئرام روپاڻي (اسين سنڌي) ۽ ليکڪن ۾ نند جويري، گوپال ٽڪر، بنسي خوبچنداڻي، پدم شرما شريڪ ٿيا. ممبئيءَ جي نئين اُسرندڙ گائڪا سنگيتا لالا سنگيت جو سهڻو پروگرام پيش ڪيو. هن جلسي